

STANOVNIŠTVO MARANOVIĆA NA OTOKU MLJETU (1870-1880): RAZDOBLJE DEMOGRAFSKE TRANZICIJE

SILVIJA BATOŠ, JASENKA MASLEK I NENAD VEKARIĆ

SAŽETAK: Župa Maranovići po demografskim se obilježjima uklapa u dubrovački prostor, s posebnostima otočkog naselja, te uz brojne atipične detalje koji proizlaze iz specifičnosti gospodarskih prilika i zabačenosti župe, što ju je činila zatvorenom čak i u otočkim okvirima. Svi demografski pokazatelji ukazuju da je od 1870. do 1880. godine u Maranovićima proces demografske tranzicije već u jeku. Od početka 19. stoljeća broj stanovnika kontinuirano raste, prirodni prirast je evidentan, životni vijek se produljio, osjeća se lagani pad mortaliteta dojenčadi, prosječna dob pri sklapanju braka je visoka. U Maranovićima se pokazuje i niz atipičnih obilježja: neobično izrazita dominacija proljetnog razdoblja u odabiru vremena začeca djeteta, odnosno pravi ljetni “zastoj”, veća starost žena u odnosu na muškarce pri sklapanju prvoga braka, te iznimno visok udio srodničkih brakova i izvanbračnih i predbračnih začeca, koji ukazuju na to da je u Maranovićima postojao običaj dovođenja žene “na probu”.

Uvod

Istraživačkim projektom pod naslovom “Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj”, koji se ostvaruje kroz doktorski studij “Povijest stanovništva” na

---

Silvija Batoš, doktorandica doktorskog studija “Povijest stanovništva” na Sveučilištu u Dubrovniku. Adresa: Gorica Sv. Vlaha 22, 20000 Dubrovnik. E-mail: silvija.batos@unidu.hr

Jasenska Maslek, doktorandica doktorskog studija “Povijest stanovništva” na Sveučilištu u Dubrovniku. Adresa: Vinogradarska 38, 20236 Mokošica. E-mail: jasenska_maslek@net.hr

Nenad Vekarić, znanstveni savjetnik Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Adresa: Zavod za povijesne znanosti HAZU, Lapadska obala 6, 20000 Dubrovnik. E-mail: nenad.vekaric@du.t-com.hr

---

Sveučilištu u Dubrovniku, kao jedna od 12 župa koje će se istražiti izabrana je župa Maranovići na otoku Mljetu - reprezentant dubrovačkog manjeg i zatvorenog naselja. Istraživanje je utemeljeno na matičnim knjigama rođenih, vjenčanih i umrlih.¹

Zemljopisni položaj župe Maranovići

Otok Mljet pruža se u smjeru jugoistok-sjeverozapad i jedini je veliki dubrovački otok. Prema pučkoj podjeli, jugoistočni dio otoka je Gorú ili Gornja sela, a jugozapadni Dolú ili Donja sela, prema starom običaju da je istok "gore", a zapad "dolje".² Župa Maranovići nalazi se u jugoistočnom dijelu otoka, dakle među gornjim naseljima, kojima pripadaju još i sela Korita i Prožura. Maranovići župom postaju 1769. godine kad su, ulaganjem u maslinarstvo, vinogradarstvo i stočarstvo, gospodarski ojačali i naslijedili selo Korita u kojemu je dotad bilo sjedište župe.³

U 17. stoljeću najveće su naselje Korita, koje su osnovali žitelji sela Žara u drugoj polovici 15. stoljeća jer je bilo zaklonjeno od pogleda s mora, a to je smanjivalo opasnost od gusarskih napada. Taj je lokalitet imao i izvor koji je punio kamena udubljenja - korita - po kojima je mjesto i dobilo ime. Budući da se nalazi na jugoistočnom dijelu otoka i pripada gornjim selima, ima pogled na veliki dio Mljetskog kanala.⁴

Prirodni izlaz na more Korićana bila je luka Preć, u čijoj je blizini razvedena obala s obiljem podvodnih grebena i kvalitetne ribe, a u blizini sjevernih uvala mrijestila se plava riba, tako da su stanovnici gornjih sela, u nedostatku plodne i obradive zemlje, oduvijek bili okrenuti moru, ribarstvu i pomorstvu. Ribolov mrežama potezačama (*tratama*) i sardenarama imao je strogo određena pravila, a čak je i Vijeće umoljenih donosilo više propisa u vezi s *brušketanjem posta*, odnosno odabirom ribolovnih postaja.⁵

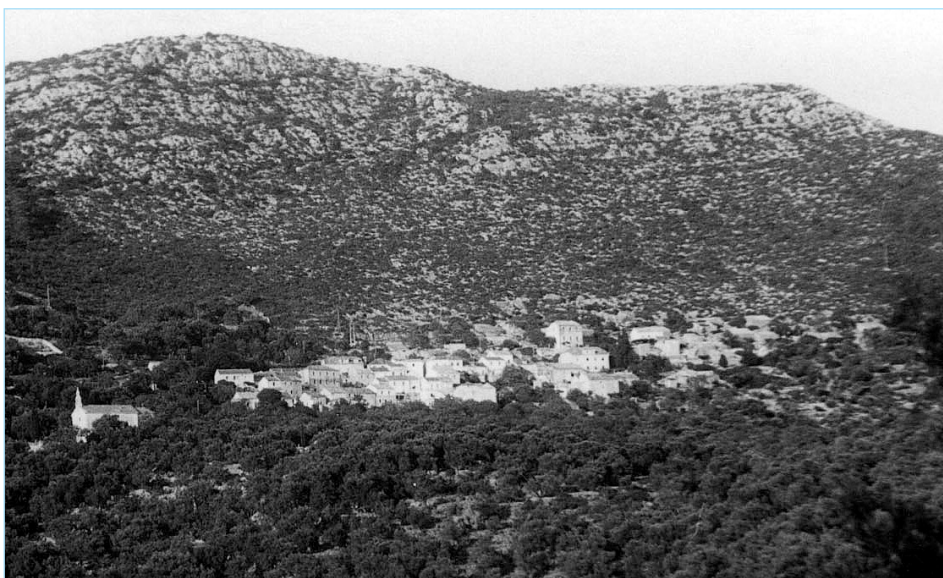
¹ Matične knjige župe Maranovići: rođeni (1843-1889); vjenčani (1857-1903); umrli (1841-1905) (Hrvatski državni arhiv u Zagrebu).

² Tomislav Macan, »Naselja na Mljetu od starine do pred drugi svjetski rat.« *Dubrovački horizonti* 4/11 (1972): 11.

³ Ivo Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta: stariji rodovi i istaknutiji otočani*. Dubrovnik: vlastita naklada, 2000: 187.

⁴ I. Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta*: 164.

⁵ I. Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta*: 166, bilješka 69 i 71.

Slika 1. Maranovići

Ulovljene su se srdele solile i brodovima odvozile u Dubrovnik i u Apuliju (Bari, Brindisi), odakle su na otok stizale razne potrepštine i uvozna roba. Korita su imala trgovinu uvoznim tkaninama, svilom, obućom, u mjestu je postojala i zlatarnica, tijekom 17. stoljeća vadili su se i obrađivali koralji. U selo su doseljavali ribari s Elafita, Stona i Korčule, a desetak dubrovačkih plemićkih i građanskih obitelji sagradilo je palače i kamene kuće.⁶ Prema procjenama, Korita su u 17. stoljeću imala preko 600 stanovnika. Međutim, sredinom 18. stoljeća naglo je nestala srdela u mljetskom akvatoriju, ribarstvo je zamrlo, a stanovnici osiromašili. Propadanju sela pogodovala je i epidemija kuge, koja je sredinom 18. stoljeća zahvatila ovaj kraj.⁷

Maranovići i Prožura također su vrlo stara naselja koja se spominju u 14. i 15. stoljeću. Ona su uspjela prebroditi krizu u ribarstvu, jer nisu bila orijentirana isključivo na tu djelatnost nego su se nastavila baviti maslinarstvom, vinogradarstvom i stočarstvom.⁸

---

⁶ I. Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta*: 176.

⁷ I. Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta*: 179.

⁸ I. Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta*: 182, 187.

Upravno - političko situiranje otoka

Nakon propasti Dubrovačke Republike i kraće francuske uprave, na Bečkom kongresu 1815. godine područje bivše Republike dodijeljeno je Austriji i ušlo u sastav Dalmacije, koja se tada prostirala od Raba do Budve, sa Zadrom kao glavnim gradom u kojemu je stolovao namjesnik s civilnim i vojnim ovlastima. Dubrovnik je postao sjedište okružnog poglavarstva, a njegova je okolica podijeljena na 6 pretura (kotara) i 22 općine.⁹ Od 1816. do 1832. i otok Mljet je pretura pod neposrednom upravom okružnog poglavarstva, ujedno je i poreska općina.¹⁰ Nastavljaju se davanja $\frac{1}{4}$ prihoda sa zemlje koja je ranije bila u vlasništvu benediktinskog samostana a obrađivali su ju mljetski seljaci, i 300 perpera otočnog Zbora, koji je predstavljao Mljećane u ranijim odnosima otočana sa samostanom. Ta suma nije se više davala prioru nego kapelanu, administratoru samostanskih posjeda, ili redovnicima pijaristima, upravljačima dubrovačkog liceja. Naime, Austrija je 1815. potvrdila odluku Francuza o ukidanju samostana, a njegova imanja predana su na upravu dubrovačkom liceju.¹¹

Nakon revolucionarne 1848. Mljet ulazi u sastav preture Ston i postaje politička općina. Od tada, izabrani općinski vijećnici biraju općinsku upravu na čelu s načelnikom.¹²

Gospodarske prilike tijekom 19. stoljeća

Poljoprivreda, odnosno proizvodnja ulja i vina, bila je tijekom Dubrovačke Republike jedini izvor prihoda za većinu seoskog stanovništva. Dolaskom francuske, a zatim i austrijske vlasti, mljetskog su težaka pritisle još veće obveze i davanja državi u vidu raznih poreza - kućarine, zemljarine, te naročito desetine, koja je izazvala naglo siromašenje seljaka.¹³ Eventualni viškovi u rodnim godinama nisu mogli biti plasirani zbog nedostatka tržišta, odnosno zamiranja trgovine od Dubrovnika prema bosansko-hercegovačkom zaleđu, pogođenom ratovima i kugom. Karavanski putevi prema Bosni oživjeli su nakon 1830., kada se ukupnošću djelovanja više gospodarskih čimbenika proizvodnja u

⁹ Ivo Dabelić, *Mljećani u Americi*. Dubrovnik: vlastita naklada, 1993: 17.

¹⁰ I. Dabelić, *Mljećani u Americi*: 12.

¹¹ I. Dabelić, *Mljećani u Americi*: 18.

¹² I. Dabelić, *Mljećani u Americi*: 19.

¹³ Stjepan Ćosić, *Dubrovnik nakon pada Republike (1808.-1848.)*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU, 1999: 180.

dubrovačkom okrugu i cijeloj Dalmaciji znatno uvećala. Tome je naročito pridonio uzlet pomorstva, odnosno jedrenjaka, i porast izvoza i cijena vina zbog luga u Italiji i pojave filoksera u Francuskoj.

Okrenutost pomorstvu i intenzivnoj trgovini s Dubrovnikom, ali i Bokom kotorskom, Rijekom te talijanskim lukama, potvrđuje podatak da Mljet već 1815. godine ima stalne lučke kapetane i pomorsku zdravstvenu službu sa sjedištem u luci Sobra. Tako je, prema popisu stanovništva i kućanstava koji je provela austrijska vlast 1830. godine i prema kojemu je cijeli otok tada imao 1.000 stanovnika, registrirano 31 plovilo, od kojih je skoro polovica pripadala patrunima iz župe Maranovići. Popisane su 4 bracere i 4 gajete, a ostalo su bile barke. Te 1830. godine, od ukupnog broja uplovljavanja u dubrovačku gradsku luku 20% su bila plovila s otoka Mljeta. A od tereta koji su ti jedrenjaci prevezli spominju se velike količine drva za ogrjev, ječma, žita, kukuruza, ulja, vina, rakije i suhog mesa.¹⁴ Godine 1857. od svih plovila u gradsku luku je uplovilo 21%, 1865. 16%, 1867. 18% mljetskih jedrenjaka. I narednih desetljeća prevozio se uglavnom isti teret, ali je znatno povećana količina dovezenog maslinovog ulja (za 4-7 puta). Prodavale su se slane srdele, suha riba, vosak, med, suhe smokve, bademi, te živa stoka.¹⁵

Konkurentnost najvažnijih izvoznih proizvoda, vina, ulja i soljene ribe, porasla je i nakon carinske reforme 1857. godine, kada su izvozne carine ukinute a uvozne smanjene. Ipak, naplaćivanje brojnih pomorskih i lučkih pristojbi poskupilo je prijevoz, nije postojala ni gospodarska povezanost proizvodnje i trgovine zbog nerazvijenosti obrta, a proizvođača, pa tako i mljetskog težaka, pritiskao je nakon desetine uveden paušalni sustav naplate poreza, te od 1850. zemljarina - novčani zemljišni porez na osnovu procijenjenog katastarskog prihoda, koji je donio namet još veći od paušala.¹⁶

Pred kraj 19. stoljeća bilo je na otoku znatnih viškova ulja, koje se prodavalo preko luke Sobra, a pojedine obitelji imale su i do 150 kvintala grožđa.¹⁷ Budući da se filoksera sporo širila od sjevera prema jugu, na Mljetu se pojavila tek početkom 20. stoljeća, pa je mljetsko vino i grožđe bilo vrlo traženo posljednjih desetljeća 19. stoljeća, odnosno do 1892. godine, kada je tzv. vinskom klauzulom u ugovoru između Italije i Austro-ugarske monarhije Italija dobila velike

¹⁴ I. Dabelić, »Pomorci i jedrenjaci otoka Mljeta tijekom 19. stoljeća.«: 176-177.

¹⁵ I. Dabelić, »Pomorci i jedrenjaci otoka Mljeta tijekom 19. stoljeća.«: 177.

¹⁶ S. Ćosić, *Dubrovnik nakon pada Republike*: 181-182.

¹⁷ I. Dabelić, *Mljećani u Americi*: 34.

povlastice za izvoz svojih vina u sve zemlje Monarhije. Tada je cijena vina od 20-30 forinti za hl pala na 6-12 forinti. Uskoro se pojavila i filoksera, pa je započeo najveći val iseljavanja Mljećana, najviše u Ameriku, ali i u Australiju.¹⁸

Krajem stoljeća pokleknula je i pomorska trgovina, zbog konkurencije parobroda udruge Austro-ugarskog *Lloyda* iz Trsta, koji su na liniji do Kotora pristajali na Mljetu i od otočnih jedrenjaka preuzimali dio tereta i putnika.¹⁹

Mljećanima je, osim stočarstva, značajan izvor prihoda bilo i ribarstvo, odnosno izlov plave ribe. Početkom 19. stoljeća brojne su administrativne zabrane i loša zakonska regulativa kočile napredak ove gospodarske grane. Tako, primjerice, 1807. godine u Dalmaciji ribare samo "seljaci obale i školja, i to u onim vremenima kad su manje okupirani svojim poslovima na zemlji."²⁰ I na Mljetu je ribarenje imalo sezonski karakter, a značajan udio u trgovačkoj razmjeni imala je soljena riba, naročito između 1835. i 1838. godine, jer se nakon 1830. srdela obilno javila u Jadranu. Poslije 1851., ulov srdele opao je u cijeloj Dalmaciji, a najveći ulov bio je zabilježen 1875/6. godine. Tada je, 1875., iz Dalmacije izvezeno 50.746 barila, a godinu dana kasnije 54.594 barila. Zbog velikih potreba za soljenjem ribe došlo je tada i do nestašice soli u nekim mjestima.²¹

Krajem 19. stoljeća postojalo je na Mljetu ribarsko udruživanje u vidu sprege ili suveza za izlov plave ribe, a u Babinom Polju i Goveđarima takozvana *kumpanija* za obradu zemlje i oranje udruživanjem volova na principu usmenog dogovora, što pokazuje koliko je bio nizak ekonomski potencijal stanovništva, što će zacijelo biti jedna od bitnih komponenti koja će potaknuti iseljavanje.²²

Godine 1830. popisana je i stoka u preturi Mljet. Na najplodnijem dijelu otoka, u naseljima Babino Polje i Goveđari, stanovništvo se bavilo uzgojem žitarica (sijalo se žito, ječam, kukuruz i grahorice), pa se oranje polja i njiva obavljalo zaprežnom stokom - volovima. U župi Babino Polje popisan je tako 31 vol, dok ih u župi Maranovići, koja je oskudijevala obradivom zemljom, uopće nije bilo. U Maranovićima se, međutim, držala stoka sitnog zuba. Godine 1830. bila je 381 koza i 131 ovca.²³ Vuneno predivo rabilo se za izradu sukna,

¹⁸ I. Dabelić, *Mljećani u Americi*: 35.

¹⁹ I. Dabelić, »Pomorci i jedrenjaci otoka Mljeta tijekom 19. stoljeća.«: 178.

²⁰ Šime Županović, *Hrvati i more, II. Ribarstvo*. Zagreb: AGM, 1995: 17.

²¹ Š. Županović, *Hrvati i more, II. Ribarstvo*: 120.

²² Branko Đaković, »Sprega, suvez, ortakluk - tradicijski oblici kooperacija.« *Studia ethnologica Croatica* 9 (1997): 18.

²³ Ivo Perić, »O stanovništvu dubrovačkog okružja i o jednom dijelu njegove imovine krajem 1830. godine.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku* 27 (1989): 170.

tzv. *raše*, od koje su se šivale hlače, kaputi ili pokrivači, od kože su se pravili opanci, a gnojem su se gnojili maslinici, vinogradi i polja. Gotovo svaka obitelj imala je magarca, koji je bio jedino prijevozno sredstvo na uskim i neuređenim otočnim putovima.²⁴

Zbog pretežno agrarno strukturiranog društva, bitan element usporavanja procesa modernizacije društva u Dalmaciji bio je kolonatski odnos. Iako je segregacijom bilo predviđeno ukidanje desetine crkvi, ostala su sva druga davanja seljaka, koja su iznosila od 1/10 do 1/2 brutto prihoda. Ni austrijski Patent o ukidanju kmetstva iz 1848. nije se odnosio na Dalmaciju, samo su naturalna davanja pretvorena u davanja u novcu, a na prostoru bivše Dubrovačke Republike, pa tako i na Mljetu, postojali su do 1878. godine feudalni odnosi slični bosansko-hercegovačkim, tzv. *contadinaggio*.²⁵

Omalovažavajući odnos austrijske vlade prema Dalmaciji krajem 19. stoljeća posebno je proizlazio iz dviju činjenica: a) u vrijeme prijelazne krize brodarstva, Austrija je podržavala dominantni položaj tršćanskog *Lloyda* u dalmatinskom pomorskom prijevozu - na štetu domaćih parobrodarskih poduzetnika i b) uključivši "vinsku klauzulu" u austrijsko-talijanski trgovački ugovor iz 1891. godine, proizvela je pravu katastrofu za plasman dalmatinskih vina na domaćem tržištu Monarhije.²⁶

Konačnoj prevlasti parobroda nad jedrenjacima i krizi u pomorstvu pridružuju se niski prinosi i više uzastopnih nerodnih godina u ratarstvu, dok istovremeno na otok stižu značajni novčani iznosi već situiranih iseljenika, koji se i u novom okružju nastavljaju baviti trgovinom i ribarstvom, pa ne čudi činjenica što je većina bezemljaša i malih posjednika krenula u potragu za boljim životom i iselila se, uglavnom u Ameriku.

Razdoblje tranzicije: Broj stanovnika i prirodno kretanje stanovništva u Maranovićima (1870-1880)

Broj stanovnika župe Maranovići kontinuirano je rastao od početka 19. stoljeća. Unutar same župe, razvoj naselja nije bio ravnomjeran. Od 1808. do

²⁴ I. Dabelić, *Mlječani u Americi*: 28

²⁵ Arnold Suppan, »Narodi Habsburške Monarhije: Hrvati.«, u: *Oblikovanje nacije u građanskoj Hrvatskoj (1835-1918.)*. Zagreb: Naprijed, 1999: 134.

²⁶ Igor Karaman, *Jadranske studije*. Rijeka, Izdavački centar Rijeka, 1992: 191.

1880. godine stanovništvo Prožure gotovo se udvostručilo, Maranovićima je broj stanovnika povećan za oko 50%, a Koritima za manje od 30% (tablica 1). Tek u zadnjoj dekadi 19. stoljeća uslijedit će pad stanovništva, uzrokovan emigracijom u prekoceanske zemlje (tablica 2, grafikon 1).

Gotovo svi demografski pokazatelji ukazuju da je u razdoblju od 1870. do 1880. godine demografska tranzicija u Maranovićima već u centralnoj etapi. Natalitet je još uvijek visok, ali na razinama od 35‰, mortalitet je opao na prosječnih 26‰ u dekadi. Ostvaren prosječni prirast od nešto manje od 9‰ osigurao je rast stanovništva unatoč negativnom migracijskom saldu (tablica 3, grafikon 2). Uzmemo li u obzir da je riječ o ruralnoj i zabačenoj župi, ovi pokazatelji još više dobivaju na težini. Potvrđeni su i drugi tranzicijski simptomi: visoka dob doživljenja i visoka ženidbena dob. Demografsko stanje u župi Maranovići pokazuje slična kretanja kao u drugim dijelovima bivše Dubrovačke Republike,²⁷ a koje se u osmom desetljeću 19. stoljeća bitno razlikuje od istraženih slavonskih župa, u kojima je postojao prirodni pad stanovništva, viša stopa nataliteta i mortaliteta, kraća doživljena i ženidbena dob. U odnosu na opće stope nataliteta i mortaliteta u Dalmaciji, koje navodi Jakov Gelo za razdoblje od 1870. do 1880. godine, Maranovići najviše odstupaju u stopi smrtnosti (26‰, naspram 27,39‰ i 31,02‰ u Dalmaciji).²⁸

Tablica 1. Broj stanovnika župe Maranovići po naseljima (1808-1880)

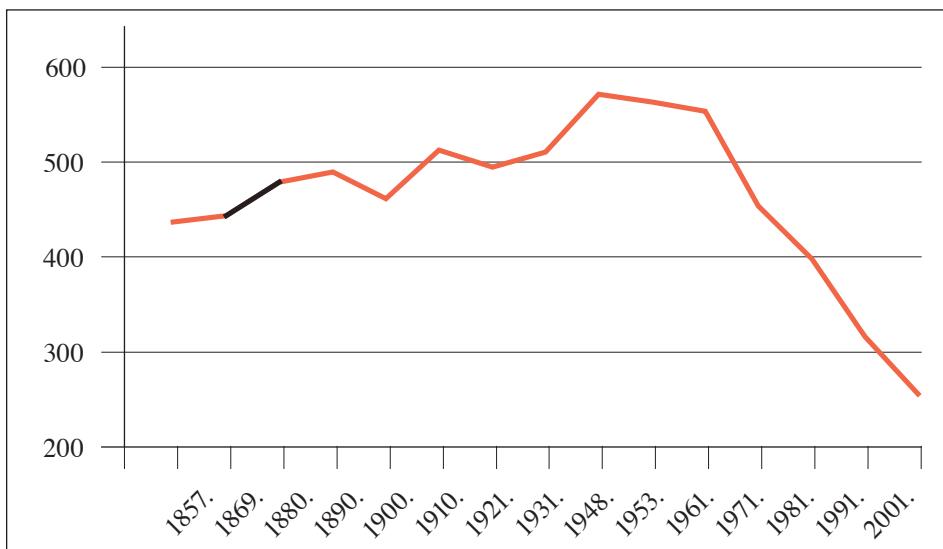
Godina	Župa Maranovići	Korita	Maranovići	Prožura
1808.	308	110	101	97
1830.	370	122	125	123
1857.	435	135	145	155
1869.	442	128	161	153
1880.	477	141	156	180

IZVORI: Za 1808.: Ivo Dabelić, *Arhivska građa za povijest otoka Mljeta: stariji rodovi i istaknutiji otočani*. Dubrovnik: vlastita naklada, 2000: 208, 211, 216. Za 1830.: Ivo Perić, »O stanovništvu dubrovačkog okružja i o jednom dijelu njegove imovine krajem 1830. godine.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku* 27 (1989): 167. Za 1857-1880.: Mirko Korenčić, *Naselja i stanovništvo Socijalističke Republike Hrvatske* (1857-1971). Zagreb: Djela JAZU 54, 1979: 218-226.

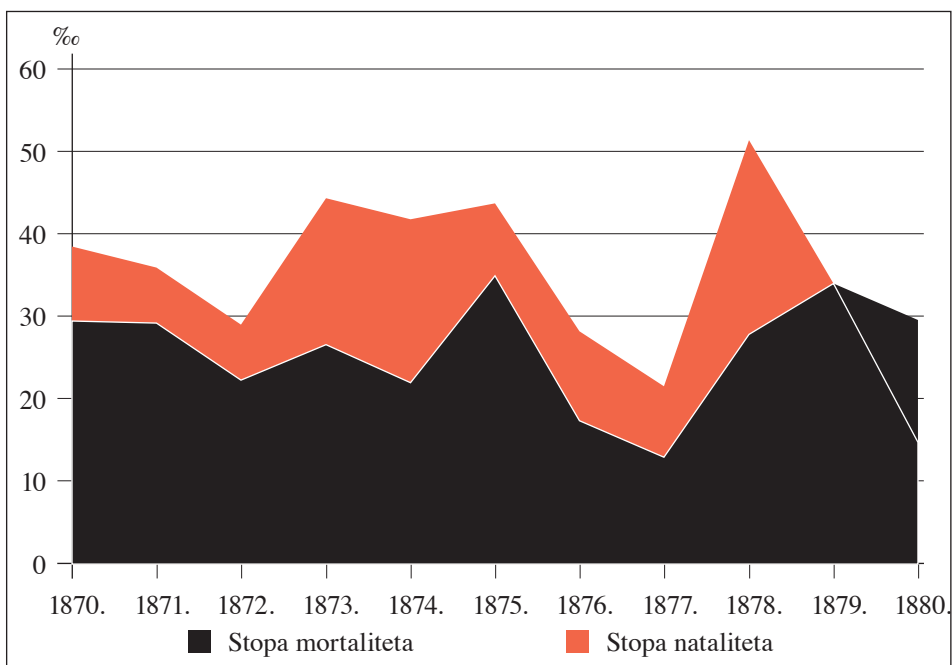
²⁷ Otok Mljet bio je u sastavu Dubrovačke Republike, za čije područje postoje naznake da je tranzicija počela znatno ranije pa se i razvojni tokovi demografske reprodukcije trebaju razmatrati kao zasebna teritorijalna cjelina (vidi o tome: Nenad Vekarić, »Demografski uzroci iseljavanja s dubrovačkog područja u Ameriku u 19. i početkom 20. stoljeća.« *Dubrovnik* 3/5 (1992): 97-102).

²⁸ Jakov Gelo, *Demografske promjene u Hrvatskoj 1780. do 1981. g.* Zagreb: Globus, 1987: 148.

Grafikon 1. Broj stanovnika župe Maranovići (1857-2001)

Grafikon 2. Prirodno kretanje župe Maranovići (1870-1880)

Tablica 2. Broj stanovnika župe Maranovići (1857-2001)

Godina	Broj stanovnika	Godina	Broj stanovnika	Godina	Broj stanovnika
1857.	435	1910.	511	1961.	552
1869.	442	1921.	493	1971.	452
1880.	477	1931.	509	1981.	396
1890.	488	1948.	570	1991.	314
1900.	460	1953.	562	2001.	253

IZVOR: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001.* Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, CD.

NAPOMENA: Obuhvaća naselja: Korita, Maranovići, Okuklje, Prožura i Prožurska Luka.

Tablica 3. Prirodno kretanje i migracijski saldo župe Maranovići (1870-1880)

Godina	Broj stanovnika	Broj rođenih	Broj umrlih	Prirast (pad)	Broj vjenčanih	Prosječna godišnja stopa nataliteta	Prosječna godišnja stopa mortaliteta	Prosječna godišnja stopa prirodnog prirasta	Prosječni godišnji migracijski saldo	Prosječna godišnja stopa nupcijaliteta
<i>Ukupno</i>		175	131	44	38	34,82	26,00	8,81	-1	7,60
1869.	442									
1870.	445	17	13	4	3	38,46	29,41	9,05	-1	6,79
1871.	448	16	13	3	6	35,94	29,20	6,74	0	13,48
1872.	452	13	10	3	9	28,99	22,30	6,69	0	20,07
1873.	455	20	12	8	2	44,29	26,58	17,72	-5	4,43
1874.	458	19	10	9	3	41,78	21,99	19,79	-6	6,60
1875.	461	20	16	4	3	43,68	34,94	8,74	-1	6,55
1876.	464	13	8	5	2	28,19	17,35	10,84	-2	4,34
1877.	467	10	6	4	4	21,54	12,92	8,62	-1	8,62
1878.	471	24	13	11	2	51,34	27,81	23,53	-8	4,28
1879.	474	16	16	0	1	34,00	34,00	0,00	3	2,12
1880.	477	7	14	-7	3	14,77	29,55	-14,77	10	6,33

IZVOR za tablice 3-11: Matične knjige župe Maranovići

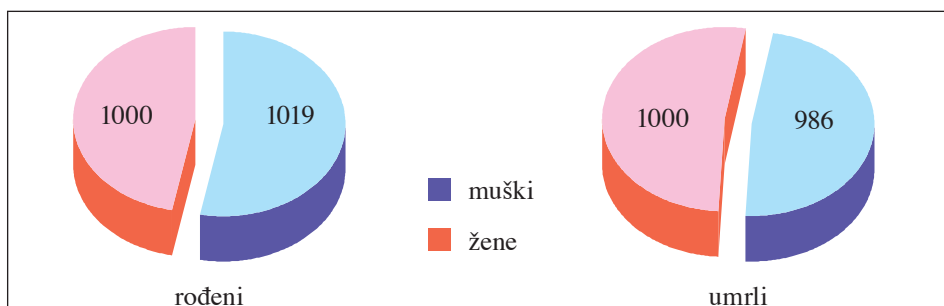
S obzirom da su Maranovići brojem stanovnika bili vrlo mala župa, oscilacije u natalitetu i mortalitetu bile su velike, jer su lako dolazili do izražaja “generacijski valovi”. Tako je 1878. godine stopa nataliteta nadmašila 51%, ali

je samo dvije godine kasnije bila ispod 15%. Najniža stopa mortaliteta zabilježena je 1877. godine (ispod 13%), a najviša (1875. godine) nije dosegla 35%, što znači da u osmom desetljeću 19. stoljeća u Maranovićima nije bilo jačih epidemija.

Spolna struktura rođenih i umrlih

Omjer muške i ženske djece u razdoblju od 1870. do 1880. godine bio je 93 : 82, ili 1.134 muške na 1.000 ženske djece. U 5 od 11 godina bilo je rođeno više ženske djece (tablica 4, grafikon 3).

Spolna struktura umrlih dala je obrnute rezultate. U razdoblju od 1870. do 1880. godine omjer umrlih muškaraca i žena bio je 63 : 68, ili 926 umrlih muškaraca na 1.000 umrlih žena, uz ravnomjernu razdiobu po godinama (tablica 5, grafikon 3). Prema Geli, u Dalmaciji je do 1880. godine na 1.000 umrlih žena umiralo od 1.023 do 1.076 muškaraca.²⁹

Grafikon 3. Spolna struktura rođenih i umrlih u župi Maranovići (1870-1880)

Dob umrlih

Udio dojenčadi u mortalitetu bio je 22,66% (tablica 6, grafikon 5). Muška dojenčad (28,33%) bila je znatno rizičnija skupina od ženske (17,65%). Pribrojimo li dojenčadi i malu djecu, zanimljiva disproporcija ostaje i nadalje: 27,94% umrlih žena nije doživjelo petu godinu života, a čak 51,66% muškaraca

²⁹ J. Gelo, *Demografske promjene u Hrvatskoj*: 165-166. Napomena uz tablicu 3. za dvije osobe (obje muškoga spola) nije poznat mjesec rođenja.

Tablica 4. Struktura rođenih župe Maranovići po mjesecima (1870-1880)

Godina	Ukupno	Mjesec												Blizanci	Izvanbračni
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
<i>Ukupno</i>	176	25	21	22	4	8	9	10	11	12	13	20	19	2	17
%	100	14,37	12,07	12,64	2,30	4,60	5,17	5,75	6,32	6,90	7,47	11,49	10,92	1,14	9,66
1870.	17	1	3	3	1	0	2	0	1	0	1	2	3	0	3
1871.	16	1	2	5	0	0	0	2	0	2	1	2	1	0	3
1872.	13	6	2	0	1	0	0	2	0	0	0	0	2	0	1
1873.	20	2	2	3	1	1	1	1	2	2	3	2	0	2	1
1874.	19	3	2	2	0	2	1	0	0	0	0	5	4	0	2
1875.	21	1	0	1	0	1	0	0	0	5	2	4	5	0	0
1876.	13	2	4	1	0	0	0	1	4	0	0	1	0	0	2
1877.	10	1	0	2	0	1	2	1	0	0	1	0	2	0	1
1878.	24	7	4	2	0	2	1	1	0	2	2	1	2	0	2
1879.	16	1	1	1	1	0	2	1	4	1	2	2	0	0	0
1880.	7	0	1	2	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	2
<i>Muški</i>	94	11	12	13	2	4	5	6	6	6	5	13	9	2	7
%	100	11,96	13,04	14,13	2,17	4,35	5,43	6,52	6,52	6,52	5,43	14,13	9,78	2,13	7,45
1870.	11	1	2	1	1	0	1	0	1	0	0	2	2		2
1871.	7	1	1	2	0	0	0	1	0	1	0	1	0		1
1872.	6	2	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1		
1873.	15	2	1	2	1	1	0	1	2	2	1	2	0	2	1
1874.	8	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	3	2		1
1875.	11	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	3		
1876.	6	0	2	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0		1
1877.	7	0	0	2	0	0	2	1	0	0	1	0	1		
1878.	11	3	3	2	0	0	0	1	0	1	1	0	0		
1879.	8	1	0	1	0	0	1	1	2	0	0	2	0		
1880.	4	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0		1
<i>Žene</i>	82	14	9	9	2	5	4	3	5	6	8	7	10	0	10
%	100	17,07	10,98	10,98	2,44	6,10	4,88	3,66	6,10	7,32	9,76	8,54	12,20	0,00	12,20
1870.	6	0	1	2	0	0	1	0	0	0	1	0	1		1
1871.	9	0	1	3	0	0	0	1	0	1	1	1	1		2
1872.	7	4	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1		1
1873.	5	0	1	1	0	0	1	0	0	0	2	0	0		
1874.	11	3	2	1	0	1	0	0	0	0	0	2	2		1
1875.	10	0	0	1	0	1	0	0	0	3	1	2	2		
1876.	7	2	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0		1
1877.	3	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1		1
1878.	13	4	1	0	0	2	1	0	0	1	1	1	2		2
1879.	8	0	1	0	1	0	1	0	2	1	2	0	0		
1880.	3	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0		1

■ maksimum

■ minimum

Tablica 5. Struktura umrlih župe Maranovići po mjesecima (1870-1880)

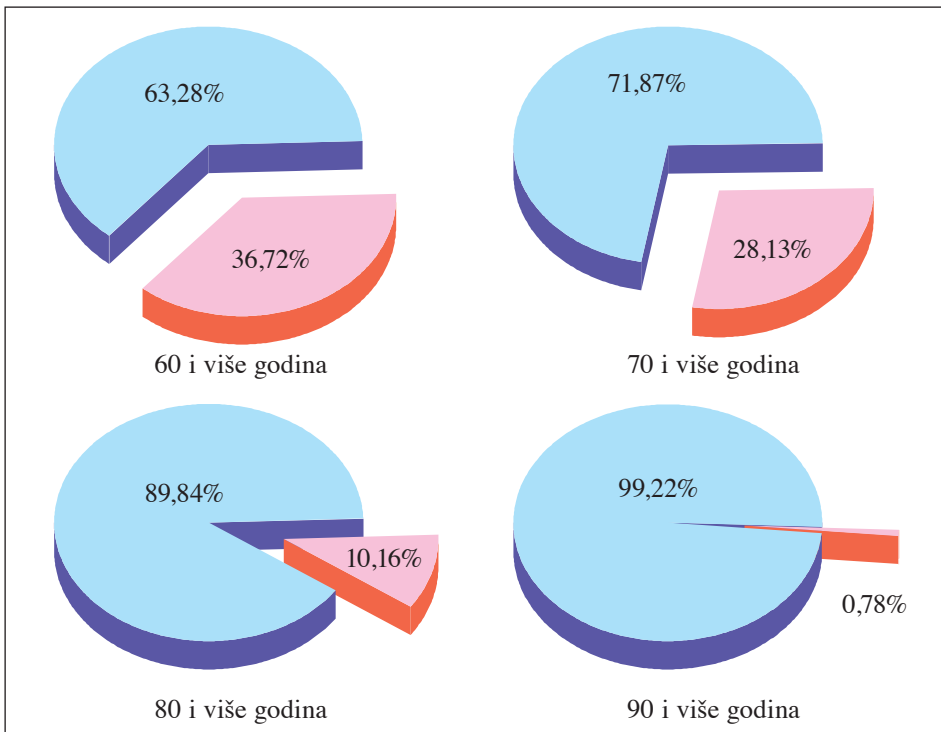
Godina	Ukupno	Mjesec											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
<i>Ukupno</i>	131	13	7	13	9	7	11	14	13	11	10	11	12
<i>%</i>	100	9,92	5,34	9,92	6,87	5,34	8,40	10,69	9,92	8,40	7,63	8,40	9,16
1870.	13	2	1	3	1	1	0	2	1	1	1	0	0
1871.	13	1	1	2	1	0	0	2	0	0	1	1	4
1872.	10	0	2	0	1	0	2	2	2	0	1	0	0
1873.	12	1	0	0	1	3	1	1	3	0	0	2	0
1874.	10	1	0	0	0	0	1	3	0	3	0	2	0
1875.	16	2	1	0	1	0	4	0	2	0	2	3	1
1876.	8	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0
1877.	6	2	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0
1878.	13	1	0	2	0	2	0	1	1	2	2	1	1
1879.	16	1	0	1	1	0	1	1	3	3	1	1	3
1880.	14	1	0	4	3	0	1	0	0	1	1	0	3
<i>Muški</i>	63	10	3	8	3	3	4	7	6	5	5	2	7
<i>%</i>	100	15,87	4,76	12,70	4,76	4,76	6,35	11,11	9,52	7,94	7,94	3,17	11,11
1870.	5	2	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0
1871.	8	1	0	2	0	0	0	1	0	0	1	0	3
1872.	4	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
1873.	4	1	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0
1874.	5	0	0	0	0	0	1	2	0	2	0	0	0
1875.	9	1	0	0	1	0	2	0	1	0	1	2	1
1876.	4	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
1877.	5	2	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
1878.	3	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
1879.	9	1	0	1	1	0	1	1	2	1	0	0	1
1880.	7	1	0	2	1	0	0	0	0	0	1	0	2
<i>Žene</i>	68	3	4	5	6	4	7	7	7	6	5	9	5
<i>%</i>	100	4,41	5,88	7,35	8,82	5,88	10,29	10,29	10,29	8,82	7,35	13,24	7,94
1870.	8	0	1	2	1	1	0	1	1	0	1	0	0
1871.	5	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1
1872.	6	0	1	0	1	0	2	1	1	0	0	0	0
1873.	8	0	0	0	1	1	1	1	2	0	0	2	0
1874.	5	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0
1875.	7	1	1	0	0	0	2	0	1	0	1	1	0
1876.	4	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0
1877.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
1878.	10	1	0	1	0	2	0	1	0	2	1	1	1
1879.	7	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	1	2
1880.	7	0	0	2	2	0	1	0	0	1	0	0	1

■ maksimum

■ minimum

(grafikon 6). U svim istraženim hrvatskim župama, dječaci su bili nešto neotporniji od djevojčica, ali razlika nigdje nije bila toliko upadljiva. Iako je riječ o maloj župi, što povećava rizik statističke “greške” i otvara mogućnost većih oscilacija - velika se razlika ipak čini neobičnom, a eventualnim dodatnim istraživanjima, koja bi već ulazila u sferu medicinskih znanosti, možda bi se otkrio uzrok toj pojavi.

Ukupan mortalitet dojenčadi (22,66%), s pridodanom djecom do 4. godine starosti (39,07%), nešto je niži od većine istraženih hrvatskih župa, što se pokazuje kao jedan od efekata tranzicijskog procesa. No, posljedice demografske tranzicije još su upadljivije u starijim dobnim skupinama. Od onih koji su preživjeli petu godinu života, najviše ih je umiralo u dobi od 75 do 79 godina. Više od jedne trećine umrlih bilo je starije od 60, više od jedne četvrtine starije od 70 godina, a više od 10% doživjelo je 80. godinu života (tablica 6, grafikon 4).

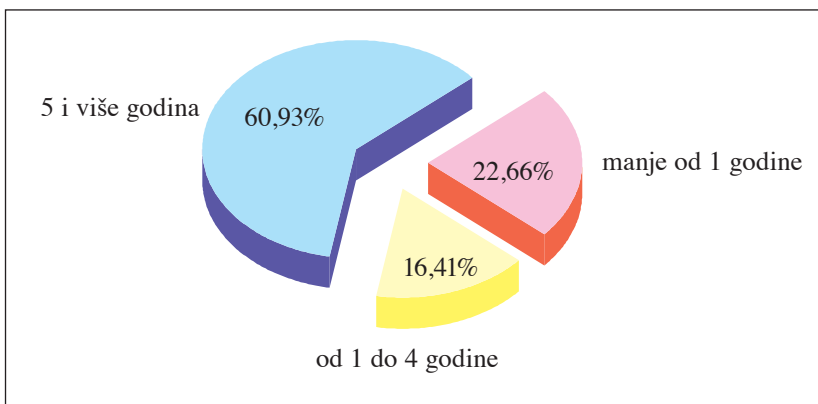
Grafikon 4. Doživljena dob u župi Maranovići (1870-1880)

Tablica 6. Struktura umrlih po dobi i spolu župe Maranovići (1870-1880)

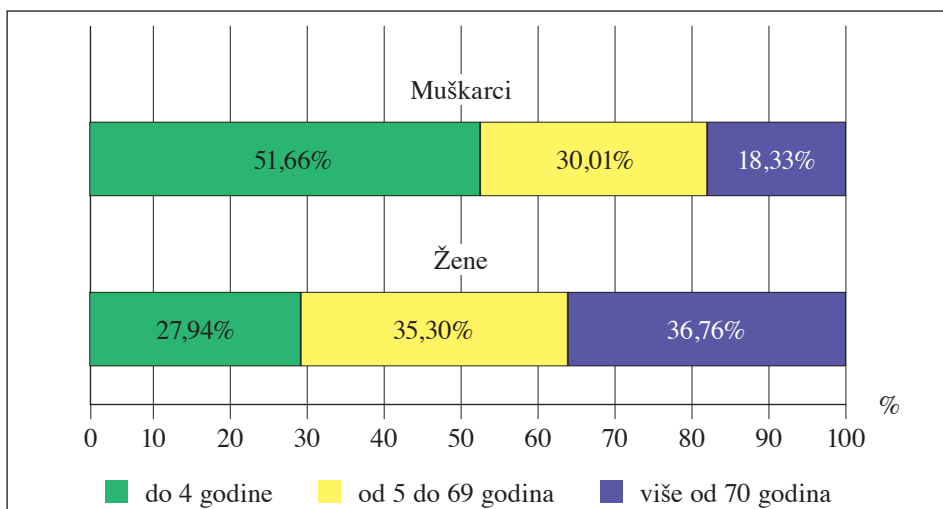
Dob	Broj umrlih			Struktura (%)		
	Muški	Ženske	<i>Ukupno</i>	Muški	Ženske	<i>Ukupno</i>
<i>Ukupno</i>	63	68	131	100	100	100
0-23 sata	0	0	0	0,00	0,00	0,00
1-6 dana	2	0	2	3,33	0,00	1,56
7-29 dana	5	4	9	8,33	5,88	7,03
1-11 mjeseci	10	8	18	16,67	11,76	14,06
<i>0-11 mjeseci</i>	17	12	29	28,33	17,65	22,66
1-4	14	7	21	23,33	10,29	16,41
5-9	3	6	9	5,00	8,82	7,03
10-14	1	0	1	1,67	0,00	0,78
15-19	0	0	0	0,00	0,00	0,00
20-24	1	0	1	1,67	0,00	0,78
25-29	1	3	4	1,67	4,41	3,13
30-34	5	2	7	8,33	2,94	5,47
35-39	1	0	1	1,67	0,00	0,78
40-44	0	1	1	0,00	1,47	0,78
45-49	0	3	3	0,00	4,41	2,34
50-54	1	1	2	1,67	1,47	1,56
55-59	0	2	2	0,00	2,94	1,56
60-64	2	2	4	3,33	2,94	3,13
65-69	3	4	7	5,00	5,88	5,47
70-74	2	9	11	3,33	13,24	8,59
75-79	4	8	12	6,67	11,76	9,38
80-84	3	3	6	5,00	4,41	4,69
85-89	2	4	6	3,33	5,88	4,69
90-94	0	1	1	0,00	1,47	0,78
Nepoznato	3	0	3			

NAPOMENA: U strukturi je iz obračuna isključena kategorija "nepoznato".

Toliku doživljenu dob, od istraženih župa, imali su još samo Babino Polje i Lopud, oba naselja na dubrovačkim otocima. Sve ostale hrvatske župe imale su znatno manji udio tako starih ljudi, a najmanji udio zabilježen je u slavonskim župama Drenovcima i Donjem Miholjcu (oko 1%).

Grafikon 5. Smrtnost dojenčadi i male djece u župi Maranovići (1870-1880)

Grafikon 6. Smrtnost u župi Maranovići po dobi i spolu (1870-1880)

Ritam začeća, rođenja, ženidbe i smrti

U Maranovićima se opaža izrazita dominacija proljetnog razdoblja u odabiru vremena začeća djeteta. Gotovo dvije trećine (61,49%) djece rođeno je u razdoblju od veljače do lipnja, a svega jedna trećina u preostalih sedam mjeseci (38,51%). Ljeti je pravi "zastoj": u srpnju je začeto samo 2,3% djece, a u čitavom razdoblju od srpnja do rujna svega 12,07%. Vjerojatno razloge treba tražiti u

bavljenju ribarstvom tijekom ljetnih mjeseci, koje u jesen zamjenjuju poljski radovi, pa ni jesen nije “plodna”: manje od 19% djece bilo je začeto u razdoblju od listopada do prosinca. Mjesečna distribucija začea u Maranovićima, potvrđena djelomično i u drugoj mljetskoj župi Babino Polje, atipična je u odnosu na ostali dio Hrvatske.³⁰ Stoga bi trebalo izvršiti dodatno istraživanje na samom terenu kako bi se utvrdili točni uzroci ove pojave.

Sukladno krivulji začea, najmanji broj djece bio je rođen od travnja do listopada, a najveći od studenog do ožujka.

Zimski maksimum vjenčanja u Maranovićima je dominirao nad jesenskim, no zamijećena su oba maksimuma. Gotovo jedna trećina vjenčanja odvijala se u veljači (31,58%), a jesenji je maksimum u studenom pokrивao petinu od

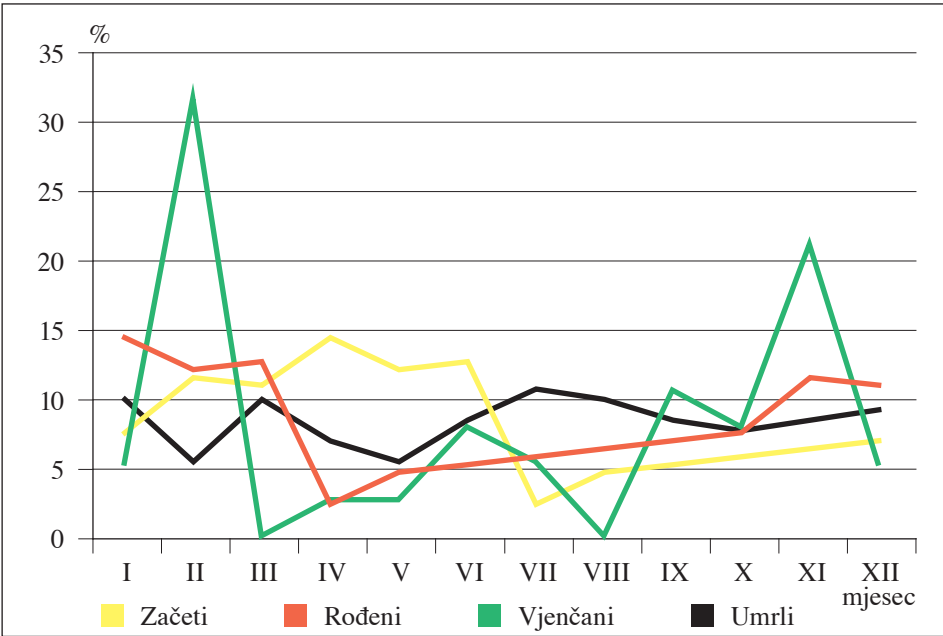
Tablica 7. Struktura vjenčanih župe Maranovići po mjesecima (1870-1880)

Godina	Ukupno	Mjesec											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ukupno	38	2	12	0	1	1	3	2	0	4	3	8	2
%	100	5.26	31.58	0.00	2.63	2.63	7.89	5.26	0.00	10.53	7.89	21.05	5.26
1870.	1		1									2	
1871.	4		1							1	2	1	1
1872.	5	1	2				1	1				3	1
1873.	2									2			
1874.	3		3										
1875.	3	1	2										
1876.	2		1			1							
1877.	2		2									2	
1878.	2						1	1					
1879.	1						1						
1880.	3				1					1	1		

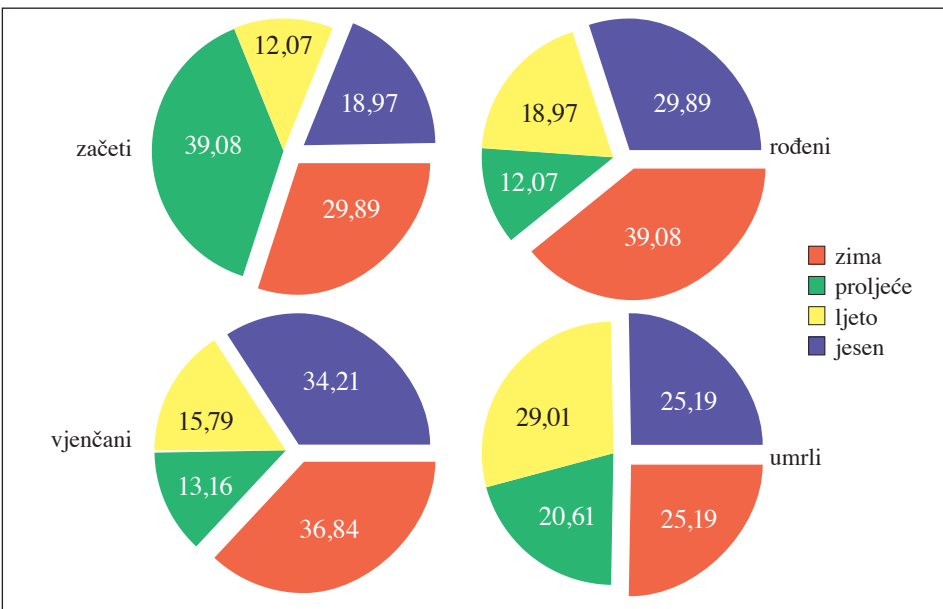
■ maksimum

■ minimum

³⁰ Uz župe koje su bile obuhvaćene ovim istraživanjem i čiji se rezultati objavljuju u radovima ove edicije, vidi i: Nenad Vekarić, Irena Benyovsky, Tatjana Buklijaš, Maurizio Levak, Nikša Lučić, Marija Mogorović i Jakša Primorac, *Vrijeme ženidbe i ritam poroda. Dubrovnik i njegova okolica od 17. do 19. stoljeća*. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2000: 84-91.

Grafikon 7. Mjesečna distribucija začetih, rođenih, vjenčanih i umrlih u župi Maranovići (1870-1880)

Grafikon 8. Sezonsko kretanje začetih, rođenih, vjenčanih i umrlih u župi Maranovići (1870-1880)

Tablica 8. Mjesečna distribucija začeti, rođenih, vjenčanih i umrlih u župi Maranovići (1870-1880)

Pokazatelj	Mjesečna distribucija (%)											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Začeti	7,47	11,49	10,92	14,37	12,07	12,64	2,30	4,60	5,17	5,75	6,32	6,90
Rođeni	14,37	12,07	12,64	2,30	4,60	5,17	5,75	6,32	6,90	7,47	11,49	10,92
Vjenčani	5,26	31,58	0,00	2,63	2,63	7,89	5,26	0,00	10,53	7,89	21,05	5,26
Umrli	9,92	5,34	9,92	6,87	5,34	8,40	10,69	9,92	8,40	7,63	8,40	9,16

Tablica 9. Sezonsko kretanje začeti, rođenih, vjenčanih i umrlih u župi Maranovići (1870-1880)

Godišnje doba	Udio začeti (%)	Udio rođenih (%)	Udio vjenčanih (%)	Udio umrlih (%)
<i>Ukupno</i>	100	100	100	100
zima (I-III)	29,89	39,08	36,84	25,19
proljeće (IV-VI)	39,08	12,07	13,16	20,61
ljetno (VII-IX)	12,07	18,97	15,79	29,01
jesen (X-XII)	18,97	29,89	34,21	25,19

ukupno sklopljenih brakova (21,05%). Mjesečna distribucija vjenčanja bila je bliska onoj u Babinu Polju, vrlo slična onoj na otoku Lastovu,³¹ u Blatu na Korčuli, ali i na Murteru (Betina). Čini se da je taj ritam vjenčanja bio tipičan i za dubrovačke i za dalmatinske otoke i da je pritom bio sličniji ritmu sjeverne Hrvatske nego ritmu dubrovačkoga kopna, gdje je bio dominantniji jesenski maksimum, koji je prema Jasni Čapo, u Hrvatsku prodirao iz Bosne i Hercegovine.³²

Ritam umiranja ne pokazuje nikakva značajnija odstupanja od uobičajenog. S obzirom da nije bilo jačih epidemija, mjesečna distribucija smrti relativno je ravnomjerna, a smrtnost je nešto veća u ljetnim mjesecima zbog crijevnih zaraza, te u srcu zime, dobu najrizičnijem za starački kontingent (tablice 4-5, 7-9 i grafikoni 7 i 8).

³¹ N. Vekarić i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda*: 53-54, 131.

³² Jasna Čapo, »Sezonske varijacije vjenčanih u sjevernoj Hrvatskoj.« *Etnološka tribina* 12 (1989): 14-15; Jasna Čapo, »Sezonske varijacije demografskih pokazatelja u sjevernoj Hrvatskoj u 18. i 19. stoljeću.«, u: *Zbornik Slavonija, Srijem, Baranja i Bačka*. Zagreb: Matica hrvatska, 1993: 129-132.

Izvanbračna djeca

Između 1870. i 1880. godine, u Maranovićima je gotovo svako deseto dijete bilo rođeno izvan braka (9,71%). U drugom mljetskom naselju - Babinom Polju - čak i svako deveto (11,27%). Od ostalih, ovim projektom istraženih župa, donekle im se približilo jedino Blato na Korčuli (6,99%).

Ono što je, međutim, najzanimljivije: gotovo svako peto prvorodeno dijete (18,52%) bilo je rođeno prije sklapanja braka svojih roditelja, a svako drugo (48,15%) začeto je prije braka. Slični su razmjeri uočeni u Blatu na Korčuli: 19,75% prvorodenaca rođeno je prije nego što se obavio obred vjenčanja, a 46,18% ih je bilo začeto prije sklapanja braka. Na otoku Lastovu sredinom 19. stoljeća trećina prvorodene djece bila je začeta prije braka.³³ U kopnenim župama, kao i na jedinom istraženom srednjedalmatinskom otoku Murteru (Betina), udio izvanbračnih i predbračnih začeca bio je znatno manji.

Činjenica da je u 19. stoljeću znatno porastao broj predbračnih začeca i u gradu Dubrovniku (u razdoblju od 1841. do 1870. čak 15% djece bilo je rođeno prije braka³⁴) ima objašnjenje u većem intenzitetu migracija, znatnom broju stranaca, činovnika i vojnika koji su se privremeno nastanili u Dubrovniku. No na Mljetu, u uvjetima tradicionalne reprodukcije stanovništva, zatvorene ruralne sredine i male ponude, podatak o 18,52% bračne djece rođene prije braka daje nam pravo pretpostaviti da je u Maranovićima postojao običaj dovođenja žene "na probu".

Od 5 predbračnih poroda, u 4 slučaja brak je sklopljen unutar 7 mjeseci nakon rođenja djeteta. U jednom slučaju prvorodenac je rođen 10 godina prije sklapanja braka. Taj par imao je još djece prije ženidbe, a svu djecu otac je naknadno priznao. Radilo se, dakle, o tzv. divljem braku.

Blizanci

U razdoblju od 1870. do 1880. godine u Maranovićima je rođen samo jedan par blizanaca (1,14%, od ukupnog broja rođene djece, tablica 4).

Ženidbena dob i ponovni brakovi

U Maranovićima su pri sklapanju prvoga braka žene u prosjeku bile starije od muškaraca (29,67 prema 29,14). U čak 18,52% sklopljenih brakova žene su bile starije od svojih muževa više od 10 godina.

³³ N. Vekarić i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda*: 98-99.

³⁴ N. Vekarić i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda*: 152.

Računajući i ponovne brakove, omjer se promijenio u korist muškaraca (32,17 prema 30,43), ali zato što je u patrijarhalnoj mljetskoj sredini muškarcu bilo lakše sklopiti drugi brak nego ženi, pa je tako i u ukupnom broju mladenaca bilo više udovaca nego udovica. Svaki peti ženik (21,05%) u Maranovićima sklapao je drugi brak, a tek svaka dvadeseta žena (5,26%) (tablica 10).

Predočeni pokazatelji, atipični za Hrvatsku, vjerojatno su posljedica zatvorenosti sredine i suženog izbora partnera, te običaja koji su se uspostavili u traženju optimalnog puta preživljenja u danim gospodarskim okvirima i na prostorno ograničenim imanjima. U Maranovićima nije bilo zadruga. Tendiralo se inokosnoj obitelji, ali ipak uz jednostavnije oblike višestruke obitelji (djedovi-roditelji-djeca). Produljena životna dob, kao efekt tranzicijskog procesa, zacijelo je utjecala na povećanje prosječne ženidbene dobi, jer su pored živih roditelja djeca odgađala vjenčanje.³⁵ Nijedna mladenka u Maranovićima nije bila mlađa od 20 godina.

Prosječna stopa nupcijaliteta u istraženih 11 godina iznosila je u Maranovićima 7,60%.

Brakovi u srodstvu

Više od polovice brakova (52,63%) u Maranovićima sklopljeno je između krvnih srodnika. Jedan brak sklopljen je između strica i nećakinje, jedan između prvih rođaka, 11 između drugih rođaka. Iako je broj srodničkih brakova na otocima bio veći nego na kopnu, ovako visok udio nije zabilježen na dosad istraženim područjima. Tijekom 17., 18. i 19. stoljeća na otoku Lastovu je bilo između 20 i 30% srodničkih brakova,³⁶ u Babinom Polju, većem mljetskom naselju, 20%, u Pupnatu 13,5%, u Blatu na Korčuli, vjerojatno zbog veličine, samo 2%.

Osobna imena

Skromni fond kršćanskih imena, uz visoku frekvenciju najčešćih, obilježja su sustava osobnih imena u župi Maranovići. Više od 60% muškaraca i više od 90% žena nosilo je jedno od pet najčešćih imena. Najčešća imena u razdoblju od 1870. do 1880. godine bila su Nikola (20,43%) i Marija (53,66%) (tablica 11).

³⁵ N. Vekarić i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda*: 47-50.

³⁶ N. Vekarić i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda*: 132.

Tablica 11. Najfrekventnija osobna imena u župi Maranovići (1870-1880)

Osobno ime	Frekvencija	Udio (%)	Osobno ime	Frekvencija	Udio (%)
Nikola	19	20,43	Marija	44	53,66
Josip	10	10,75	Ana	10	12,20
Antun	9	9,68	Frana	9	10,98
Mato	9	9,68	Nika	9	10,98
Petar	9	9,68	Kata (Ivana)	2	2,44
Pet najčešćih imena	56	60,22	Pet najčešćih imena	74	90,24
Broj rođenih (1870-1880)	93	100	Broj rođenih (1870-1880)	82	100

Zaključak

Analiza demografskih pokazatelja u Maranovićima, izvršena na temelju istraživanja matičnih knjiga, dala je sljedeći rezultat:

Po demografskim obilježjima župa Maranovići uklapa se u dubrovački prostor, s posebnostima otočkog naselja i brojnim atipičnim detaljima koji proizlaze iz specifičnosti gospodarskih prilika i zabačenosti župe, koja ju je činila zatvorenom čak i u otočkim okvirima.

Svi demografski pokazatelji ukazuju da je od 1870. do 1880. godine u Maranovićima u jeku proces demografske tranzicije. Broj stanovnika kontinuirano raste već od početka 19. stoljeća, prirodni prirast je evidentan, stope nataliteta (manje) i stope mortaliteta (više) pale su na nešto nižu razinu, životni vijek se produljio, osjeća se lagani pad i mortaliteta dojenčadi, prosječna dob prilikom sklapanja braka je visoka.

Visok udio izvanbračnih (9,71%) i predbračnih (48,15%) začeca ukazuje da je u Maranovićima postojao običaj dovođenja žene “na probu”.

Budući da je vrlo atipično područje, u župi Maranovići iskazuje se niz specifičnih obilježja: neobično izrazita dominacija proljetnog razdoblja u odabiru vremena začeca djeteta, odnosno pravi ljetni “zastoj”, iznimno visok udio izvanbračnih i predbračnih začeca i srodničkih brakova, te veća starost žena u odnosu na muškarce pri sklapanju prvoga braka.

THE POPULATION OF MARANOVIĆI ON THE ISLAND OF MLJET (1870-1880): THE PERIOD OF DEMOGRAPHIC TRANSITION

SILVIJA BATOŠ, JASENKA MASLEK
AND NENAD VEKARIĆ

Summary

The demographic panorama of the parish of Maranovići correlates closely with that of the Dubrovnik region, having all the specific features of an island community. Additionally, Maranovići demonstrates numerous atypical details which are the product of the economic circumstances and geographical remoteness with an over-emphasised isolation component. All demographic indicators show that between the years 1870 and 1880, in Maranovići the transition was well under way. The population increased from the beginning of the nineteenth century, the natural growth was evident, natality rates (initially lower) and mortality rates (initially higher) tended to decline, life expectancy was higher, a modest fall in infant mortality was also observed, and mean age at marriage was fairly high.

Being an atypical region, the parish of Maranovići demonstrates a number of specific variables: an unusual prevalence of spring conceptions in contrast to the summer 'halt', higher marriage age of the first time brides than grooms, and an exceptionally high proportion of consanguineal marriages, extramarital (9.71%) and prenuptial (48.15%) conceptions, suggesting that the population of Maranovići practised 'test marriage'.